

Finansdepartementet
Postboks 8019 Dep

0030 OSLO

Dato: 30.09.2016

Høring – enkelte endringer i reglene om offentlig administrasjon av forsikringsforetak

Den Norske Aktuarforening (Aktuarforeningen) viser til Finansdepartementets høring på forslag til endringer i reglene om offentlig administrasjon av forsikringsforetak. Innledningsvis vil Aktuarforeningen bemerke at høringsnotatet burde vurdert alternative fordelingsmetoder av boets midler og også hatt en mer utfyllende diskusjon av risikoforsikringer som er livsforsikring, og de viktige konsekvensene for denne kundegruppe.

Aktuarforeningen har kommentert disse forholdene nedenfor.

Høringsnotatets avsnitt 3.1 Ytelsesbaserte forsikringer

I det første avsnittet står det at «*Det følger av alminnelige erstatningsrettslige prinsipper at verdien av fremtidige ytelser må fastsettes til en nåverdi.*» Videre står det i det fjerde avsnitt at «*I utgangspunktet synes det mest i samsvar med likebehandlingsprinsippet å benytte samme neddiskonteringsrente for alle kontrakter uavhengig av hva garantien er for den enkelte kontrakt.*»

Dette sitatet fra høringsnotatet legger sterke føringer både for medlemmene i pensjonsinnretningen og pensjonsinnretningen selv. Aktuarforeningen er av den oppfatning at det ikke er opplagt at en felles diskonteringsrente bør/skal benyttes som fordelingsnøkkel for alle kontrakter.

Aktuarforeningen ønsker å anføre at et så sentralt punkt bør begrunnes godt. Dersom det følger av juridiske resonnementer burde det fremkommet tydeligere.

Høringsnotatets forslag tar utgangspunkt i at det er nåverdien av ytelsen som skal brukes som fordelingsnøkkel og ikke premiereserven. Aktuarforeningen vil bemerke at kundene i lovverket har garanti for både ytelser og premiereserve, og høringsnotatet burde derfor også inneholdt en vurdering av konsekvensene av å ta utgangspunkt i premiereserven.

Forslag 1: Administrasjonsstyret bør stå fritt til også å kunne benytte premiereserven som fordelingsnøkkel i stedet for ny felles beregningsrente ved fordeling av boets midler. Administrasjonsstyret skal begrunne sitt valg av metode.

Lengden på garantien har avgjørende betydning for fordelingen av midlene. Høringsnotatets metode med beregning av nye nåverdier av pensjonsytelsene, og bruke disse som fordelingsnøkkel, kan bety at for eksempel pensjoner under utbetaling får en reduksjon i ytelsene, mens langsiktige ytelser får en økning. Denne omfordelingen slår forskjellig ut avhengig av valget av en svært langsiktig og derved usikker rentesats. Bruk av premiereserve som fordelingsnøkkel vil ikke gi en omfordeling av

midler mellom forskjellige varigheter i kontraktene, men samtidig vil den ha den svakhet at verdien av garantiene (rentenivå og durasjon) ikke tillegges vekt.

Et slikt alternativ som utgangspunkt for reduksjon av ytelsene eller overgang til investeringsvalg vil ha andre fordelingseffekter som bedre harmonerer med flytteverdien. I dette tilfellet vil reduksjon av ytelsene i utgangspunktet utledes uten omfordeling mellom kontraktene. Er aktivasiden minst like stor som total premiereserve i pensjonsinnretningen, vil ytelsene justeres kun basert på en «intern omregning» per kontrakt.

Nedenfor er vist et stilistisk eksempel som illustrerer Aktuarforeningens forslag sett opp mot forslaget i høringsnotatet.

I eksemplene nedenfor er

- V1: Nåværende premiereserve basert på grunnlagsrenter (flytteverdi ekskl. tilleggsavsetninger, Kursreguleringsfond mv.)
- V2: Premiereserve omregnet til lavere grunnlagsrente
- V3: Premiereserve basert på reduksjon av V2 med en felles prosentsats for alle kontrakter

Eksempel 1:

Utgangspunktet er to fripoliser med kun alderspensjonsdekninger med karakteristika som beskrevet i Tabell 1.

Tabell 1: Utgangspunkt for stilistisk eksempel

	Fripolise 1	Fripolise 2
Grunnlagsrente	3.70 %	2.00 %
Durasjon	15	20
V1: Premiereserve på grunnlagsrente	100	50

Dersom det skal foretas en omregning til ny rente 1 %, vil dette gi krav til pensjonsbeholdning som vist i Tabell 2.

Tabell 2: Pensjonsbeholdning etter omregning til felles rente på 1 %

	Fripolise 1	Fripolise 2
V2: Premiereserve på 1%	140,5	60

For fripolise 1 fremkommer økningen V2-V1 ved $\text{durasjon} \cdot (3,7 \% - 1 \%) \cdot 100 = 15 \cdot 2,7\% \cdot 100 = 40,5$, og tilsvarende for fripolise 2. Durasjon¹ betyr i denne sammenheng rentefølsomheten til en kontantstrøm.

a) Eksempel på hvordan Aktuarforeningens alternative forslag fungerer

Aktuarforeningens alternative forslag (Forslag 1) innebærer at det ikke skjer en omfordeling av premiereserve mellom kontraktene (de to fripolisene i dette eksemplet). Dersom fripolisene skal fortsette med garanterte ytelser, altså forbli ordinære fripoliser uten investeringsvalg, medfører Aktuarforeningens forslag at sluttresultatet blir i henhold til Tabell 3.

¹ Durasjon kan også sees på som den gjennomsnittlige tid det tar før en kontantstrøm som følge av en lovet pensjon kommer til utbetaling.

Tabell 3: Reduksjon av ytelser ved Aktuarforeningens alternative forslag

	Fripolise 1	Fripolise 2
Reduksjon av ytelser	$1 - 100/140,5 = 29 \%$	$1 - 50/60 = 17 \%$
Pensjonsbeholdning etter omregning (=V1)	100	50

Dersom fripolisene skal omregnes til fripolise med investeringsvalg (FMI) blir pensjonsbeholdningen som vist i

Tabell 3 – uforandret i forhold til opprinnelig nivå V1.

b) Eksempel på hvordan høringsnotatets metode fungerer

Høringsnotatets forslag vil gi effekter som illustrert i Tabell 4

Tabell 4: Effekter av høringsnotatets forslag i et stilistisk eksempel

	Fripolise 1	Fripolise 2	Totalt
Grunnlagsrente	3,70 %	2,00 %	
Durasjon	15	20	
V1: Premiereserve på grunnlagsrente	100	50	150
Ny rente	1 %	1 %	
V2: Premiereserve på 1%	140,5	60	200,5
Felles reduksjonssats			$1 - 150/200,5 = 25,2 \%$
V3	105,1	44,9	150
V3/V1	105 %	90 %	

Fripolise 1 vil få økt pensjonsbeholdningen med 5 % mens fripolise 2 vil få redusert den med 10 %. Omfordelingen av pensjonsbeholdning i dette stilistiske eksempel gir kun en pekepinn i forhold til hva som kan bli tilfellet i praksis. For å få et godt bilde av effektene av høringsnotatets forslag må man gjøre beregninger for en pensjonsinnretning. Det illustreres senere i høringssvaret.

I de fleste tilfeller vil en pensjonsinnretning ha midler nok til å møte premiereservens krav til avsetning og insolvensen vil være teoretisk, ikke grunnet likviditetsutfordringer som sådan. Siden myndighetene legger opp til at selskaper under administrasjon skal ende opp med fripoliser med investeringsvalg (FMI), mener Aktuarforeningen at administrasjonsstyret bør undersøke muligheten for konvertering til FMI uten å gå via omberegning og med de omfordelingseffekter som da nødvendigvis oppstår. Se Eksempel 2 nedenfor. I lys av dette foreslår Aktuarforeningen:

Forslag 2: Administrasjonsstyret bør undersøke muligheten for konvertering til FMI uten å gå via omberegning.

Nærmere vurdering av mulige konsekvenser av forslaget i høringsnotatet

Aktuarforeningen har fått utført beregninger basert på to pensjonsinnretninger med private ordninger. Vi antar at utslagene vil kunne bli mindre for offentlige ordninger siden f.eks. grunnlagsrenter er jevnere fordelt i offentlig pensjon.

Eksempel 2:

Tabellen nedenfor viser premiereserve pr. grunnlagsrente og helt til høyre reserve basert på en omregning til 0,5 %. (Tallene er anonymisert så de svarer ikke 1:1 til en pensjonsinnretning.)

Tabell 5: Premiereserve pr. grunnlagsrente og reserve basert på en omregning til 0,5 %

Alder	Reserve 4 %	Reserve 3 %	Reserve 2,5 %	Reserve 2 %	Summer av nåværende reserver	Reserve 0,5 %
35 - 40	8 294	433 290	222 884	193 017	857 486	2 100 561
40 - 45	2 266 672	15 569 733	6 815 286	3 662 417	28 314 108	58 941 901
45 - 50	7 602 695	48 437 231	26 767 470	19 263 975	102 071 372	190 240 543
50 - 55	29 305 202	79 812 146	25 647 588	18 444 708	153 209 644	267 068 977
55 - 60	72 034 277	143 698 777	50 829 911	34 573 969	301 136 933	476 696 839
60 - 65	157 743 164	198 901 490	60 445 117	36 824 710	453 914 480	671 411 030
65 - 70	135 309 423	146 773 460	12 422 865	1 261 894	295 767 642	413 983 464
70 - 75	239 848 271	70 032 440	7 571 961	960 212	318 412 883	435 344 853
75 - 80	273 704 167	56 104 532	7 302 339	1 046 677	338 157 715	441 549 568
80 - 85	187 930 901	22 827 773	4 596 089	653 744	216 008 507	269 034 964
85 - 90	61 090 113	7 208 059	1 458 639	205 846	69 962 656	82 529 571
90 - 95	20 530 251	2 391 245	480 499	67 298	23 469 293	26 398 309
95 - 100	1 047 898	121 240	24 298	3 389	1 196 826	1 316 972
Totalsum	1 188 421 328	792 311 416	204 584 946	117 161 855	2 302 479 545	3 336 617 554

Hver rad representerer aldersgrupper svarende til 5-års intervaller, aldersgruppen 35-40 består av alle aldre fra og med 35 og opptil, men mindre enn 40, tilsvarende for de andre gruppene. Vi ser av tabellen at høringsnotatets forslag vil innebære store omfordelinger. For den eldste aldersgruppen er premiereserven 1 196 826 mens 0,5 % - reserven er 1 316 972. Dette svarer til et forhold på 1,1004. For hele pensjonsinnretningen er forholdet 1,4491. Siden $1/1.4491=69\%$ betyr det at forslaget i høringsnotatet innebærer en reduksjon av ytelsene på 31 %.

Forslaget i høringsnotatet vil innebære en omfordeling av beholdning som følger:

Tabell 6: Effekter av høringsnotatets forslag i et reelt eksempel

	Eldste	Yngste	Totalt
V1	1 196 826	857 486	2 302 479 545
V2	1 316 972	2 100 561	3 336 617 554
V2/V1	1,1004	2,4497	1,4491
V3	908 795	1 449 521	2 302 479 545
V3/V1	76 %	169 %	100 %

De yngste vil få en kraftig økning i beholdningen (69 %) mens de eldste vil få en stor reduksjon (24 %).

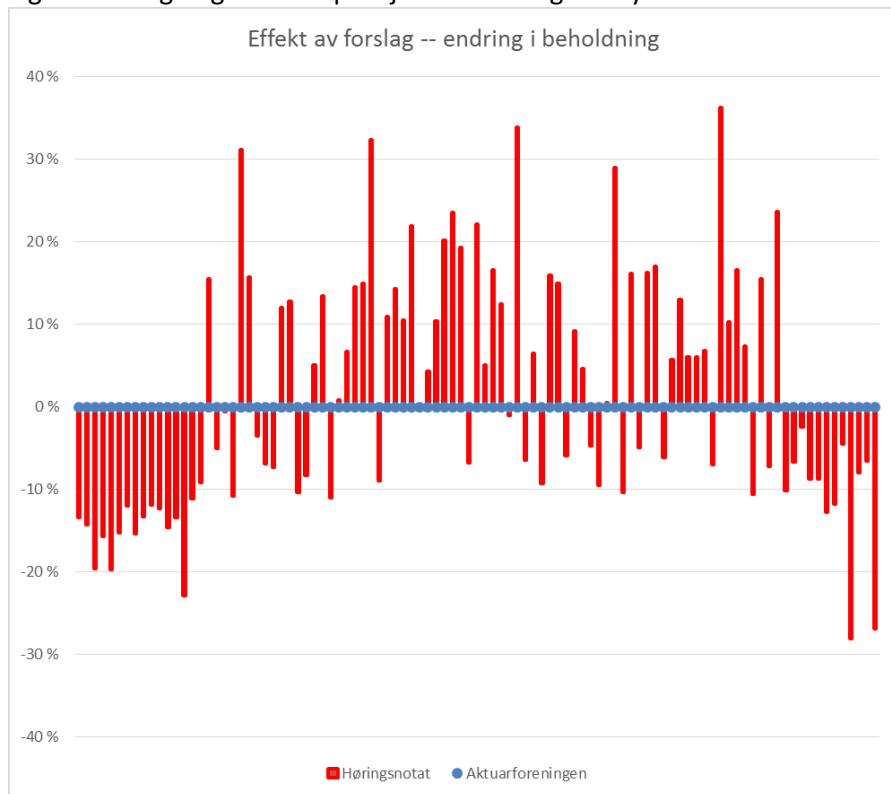
Aktuarforeningen mener høringsnotatet bedre burde belyst slike omfordelingseffekter, og mulige konsekvenser av forslaget. Stilt overfor et slikt mulig scenario, vil en fripoliseinnehaver i et selskap som har lav solvensgrad kunne ønske å konvertere til fripolise med investeringsvalg for deretter å flytte til et livselskap med lite innslag av garanterte produkter på balansen.

Eksempel 3:

Hver prikk (blå) og søyle (rød) representerer et medlem i en pensjonsinnretning. Aktuarforeningens alternative forslag 1 innebærer ingen endring av pensjonsbeholdningen. Høringsnotatets forslag innebærer at alle først får omregnet beholdningen på en lavere grunnlagsrente. I dette eksempelet legges til grunn 1 %. Den omregnede reserven er da samlet om lag 49 % høyere enn premiereserven

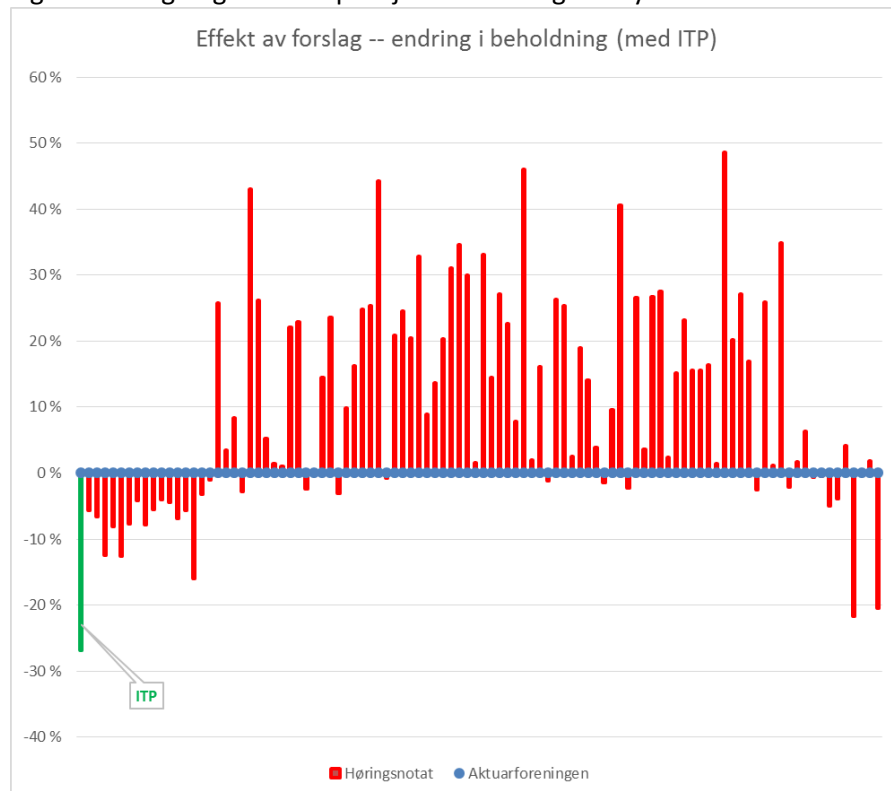
i henhold til grunnlagsrentene. Dette medfører at alle får en reduksjon i ytelsene på om lag 33 %. Endringen i beholdningen blir derimot langt fra uniform; det foretas en betydelig omfordeling mellom medlemmene. De positive røde søylene representerer medlemmer som får en økning i beholdningen. Noen får en økning på over 35 % mens det andre ytterpunktet representerer en nedgang i beholdning på snau 30 %.

Figur 1: Beregninger for en pensjonsinnretning med ytelsesbaserte forsikringer på balansen

I figuren under er den samme pensjonsinnretningen illustrert dersom den hadde om lag en fjerdedel av balansen er på investeringsvalg (ITP/pensjonskapitalbevis).

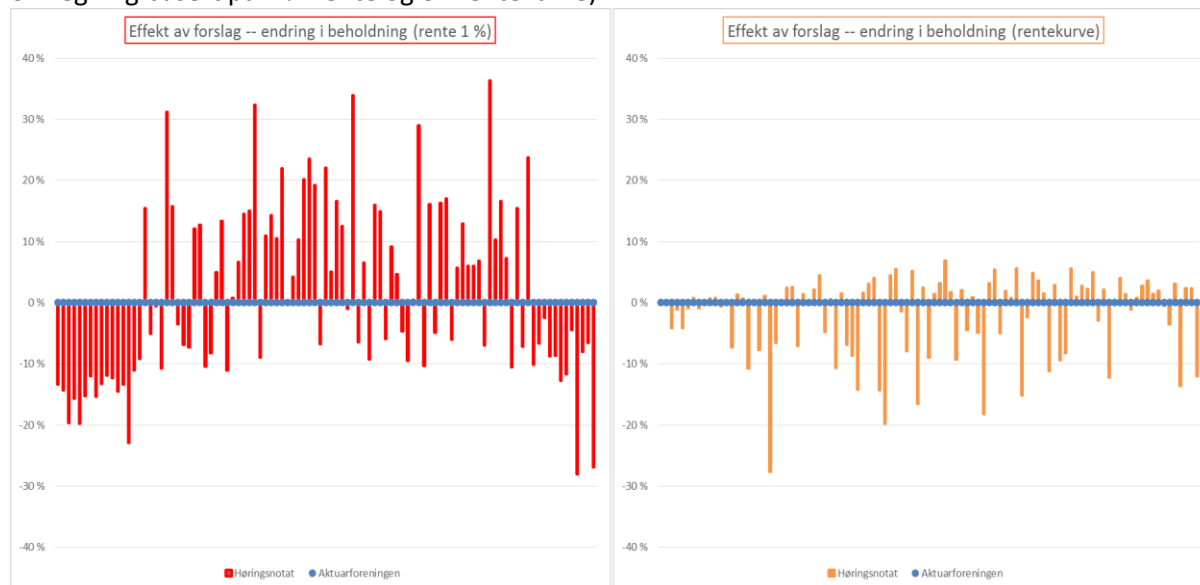
Figur 2: Beregninger for en pensjonsinnretning med ytelsesbaserte forsikringer og ITP på balansen

Siden ITP behandles likt for alle er det illustrert ved ett datapunkt. Felles reduksjonssats er nå 27 % i stedet for 33 % i det opprinnelige eksempel. Vi ser at alle med YTP får mer enn i forrige figur. Nå er det noen med YTP som får økt beholdningen sin med nesten 50 %.

Figuren viser at dersom forslaget i høringsnotatet legges til grunn, vil det skje en betydelig reduksjon i ITP-beholdning i tilfelle pensjonsinnretningen settes under offentlig administrasjon. I mange tilfeller vil Aktuarforeningen anta det i forkant vil være klare indikasjoner på at et selskap har problemer. For denne kundegruppen, der det eksisterer et velfungerende flyttemarked, vil forslaget kunne være et sterkt incentiv til å flytte. Selskapet vil da miste et produkt med marginer som bidrar til bedre solvens, og man får en selvforsterkende effekt som bidrar til en forverret solvenssituasjon. Til slutt gis en illustrasjon der det sammenlignes at fast rente 1 % og en rentekurve benyttes for å beregne nåverdier. (Rentekurven er den publisert av EIOPA pr 30.06.2016 som ble benyttet i pensjonskassenes rapportering av Stresstest 1 til Finanstilsynet.)

Figur 3: Beregninger for en pensjonsinnretning med ytelsesbaserte forsikringer på balansen (både omregning basert på 1 % rente og en rentekurve)

Venstre del av figuren (med røde søyler) er identisk med Figur 1. Høyre del (med oransje søyler) viser effekt av høringsnotatets forslag dersom det benyttes en rentekurve for å beregne nåverdier. Man ser at bruk av felles diskonteringsrente (venstre side) og bruk av rentekurve (høyre side) gir veldig forskjellige resultater. Det kan nevnes at for ett konkret medlem gir beregninger basert på samme diskonteringsrente for alle en *økning* i pensjonsbeholdning på 31 % i forhold til premiereserven. En beregning basert på rentekurven gir en *reduksjon* i pensjonsbeholdningen på 28 %. Aktuarforeningen mener dette illustrerer hvor tilfeldig omfordelingen mellom kontraktene kan bli avhengig av hvilke forutsetninger man legger til grunn for rente.

Observasjoner:

Det vil typisk være de ytelsesbaserte kontraktene med høy grunnlagsrente (snitt opp mot 4 %) og lang durasjon som skaper solvensmessige utfordringer for pensjonsinnretningene.

I en pensjonsinnretning med et relativt stort innslag av ytelsesbaserte forsikringer på balansen, vil forslaget i høringsnotatet kunne medføre betydelig omfordeling mellom kundene. Høringsforslaget kan i ytterste konsekvens medføre kundeflukt med en gang det blir kjent at et selskap har problemer eller dersom det er kjent at det har ytelsesbaserte forsikringer eller andre produkter med garantier på balansen.

Dersom det skal finne sted en omfordeling mellom beholdningene til kontraktene ved at nåverdier beregnet på samme diskonteringsrente eller en rentekurve benyttes som fordelingsnøkkel, vil omfordelingen kunne bli svært ulik i de to tilfellene.

Høringsnotatets avsnitt 3.2 Innskuddsbaserte forsikringer med investeringsvalg

Aktuarforeningens alternative forslag 1, der det er premiereserven som er fordelingsnøkkel for fordeling av midlene, innebærer at investeringsvalgs kontrakter og garanterte kontrakter får samme prosentvise endring av beholdningen. Investeringsvalgs kontrakter vil ved denne metoden komme bedre og riktigere ut enn ved høringsnotatets forslag.

Høringsnotatets avsnitt 3.3 Rene risikoforsikringer uten spareelement

Aktuarforeningen vil bemerke at overskriften kan være misvisende. Uførepensjon og etterlattepensjoner kan ha spareelement, i den forstand at det har vært betalt gjennomsnittspremier som er høyere enn den beregnede risikoen i starten av forsikringstiden.

Derved skjer det en oppsparing, premiereserve, som brukes på slutten av forsikringstiden til å dekke risikoen, som da er høyere enn gjennomsnittspremien. Denne gjennomsnittspremien og premiereserven er basert på en garantert rente. I tillegg finnes det uførepensjoner og etterlattepensjoner med ettårig risikopremie. For alle uførepensjoner og etterlattepensjoner under utbetalingen, er det en premiereserve som er basert på en årlig rentegaranti. Aktuarforeningen savner en vurdering av hvordan disse risikoytelsene skal behandles når et forsikringsforetak settes under administrasjon. Høringsnotatets metode om å beregne nåverdier basert på en lavere rente og på ytelsene, bør også gjelde for uførepensjoner og etterlattepensjoner der det foreligger premiereserve, og derved inngå i fordelingen av boets midler. Ved Aktuarforeningens alternative forslag 1, er det naturlig at premiereserven for disse kontraktene inngår i fordelingen av midlene, og at ytelsene deretter justeres.

Dersom høringsnotatets forslag om at risikoforsikringene skal opphøre med for eksempel en grense på tre måneder etter vedtak om administrasjon, mener Aktuarforeningen at eventuelt mottakende forsikringsforetak må ha ansvar for løpende utbetalinger og eventuelle erstatninger som har inntruffet før opphør, og i tillegg må tilby fortsettelsesforsikring i henhold til gjeldende lovgivning.

Oppsummering

Aktuarforeningen har følgende kommentarer til høringen:

Avsnitt 3.1 og 3.2

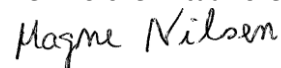
Administrasjonsstyret bør stå fritt til også å kunne benytte premiereserven som fordelingsnøkkel i stedet for ny felles beregningsrente ved fordeling av boets midler. Administrasjonsstyret skal begrunne sitt valg av metode.

Avsnitt 3.3

Risikoforsikringer som har premiereserve må inngå i fordelingen av boets midler, og pensjonsytelser som er under utbetaling og ytelsene justeres deretter. Eventuelt mottakende forsikringsforetak må ha ansvar for videre utbetaling av løpende ytelsener og eventuelle erstatninger inntruffet før opphør, og i tillegg må det tilby fortsettelsesforsikring i henhold til gjeldende lovgivning.

Dersom det er juridiske betraktninger som tilsier noe annet bør dette begrunnes bedre.

Med vennlig hilsen
Den Norske Aktuarforening

Magne Nilsen
Formann

Den Norske Aktuarforening (DNA) er en frittstående, uavhengig profesjonsforening som er åpen for alle som har aktuar-utdannelse eller tilsvarende kvalifikasjoner. Foreningens formål er å fremme utøvelsen av aktuarfaget og medlemmenes felles interesser. De aller fleste aktuarer som arbeider med forsikringsfaglige spørsmål, er medlemmer av foreningen.